

**ПУ „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ”
ФИЛОЛОГИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА ПО РОМАНИСТИКА И ГЕРМАНСТИКА**

С Т А Н О В И Щ Е

на проф. дфн Иван Вълчев Кънчев, научен ръководител
на Лидия Дочкова Шамова,
докторант в Катедрата по романистика и германистика,
О т н о с н о, дисертация, онасловена
Билингвизмът в Каталуня – същност и специфика, 2019 г.

Трудът на Лидия Дочкова Шамова, структуриран в увод, седем глави, заключения, изводи, библиографски справки и приложения е преработка на предходен ръкопис -под същия надслов- съобразен с препоръките и становищата, изложени на първата вътрешна защита (16.04.2019 г.) в Пловдивския университет, Катедрата по романистика и германистика.

Част I.

Критичните оценки, мнения и препоръки на участниците във вътрешната защита се свеждаха до следните изисквания към авторката на дисертацията:

1. *Да се повиши равнището на научния стил* посредством промени в номинални и глаголни синтагматични структури и се отстранят семантичните неточности в лексеми с двойна смислова употреба.

2. *Да се отстранят субективните оценки* за същността на явления, изследвани от международно признати учени, но в ръкописа са необяснимо премълчани, какъвто е проблемът с лингвалния мозък, изложен като личен принос на Шамова - по мнението на Е. Герганов: „*изразите установи се, че*” ...; *изследваха се мозъчните промени при билингвите*”, водят до заключение, че докторантката е стигнала до тези изводи самостоятелно [...], а това не е така” -, посочва Герганов, вж. *Отзив*, стр. 2.

3. *Да се въведе нова VII глава* (за прехода от *диглосия* към *билингвизъм* в условията на толерантност между различни езици и култури); посветена на резултатите от анонимното социолингвистично изследване като част от експеримента на дисертацията.

4. В допълнение на предходната препоръка: да се уточни, в *диахрония* и в *синхрония*, същността на понятията *диглосия* и *билингвизъм*, независимо от мястото и времето на поява и приложение в обществото.

5. Езикът е познание на говорещия за обективната среда и за самия себе си през призмата на своя житейски опит, т.е., историческо познание, възприето под формата на *осъзната необходимост*, съпоставима със *свободата* (на Хегел).

Въз основа на допуснатите пропуски, катедрения съвет от 16 април 2019 г. с не Лидия Д. Шамова от отчет на редовен докторант с право да преработи обсъдения ръкопис и да го представи на втора вътрешна защита в нов вариант.

Част II.

Оценка на преработения вариант:

Завръщането с подробен прочит към новия дисертационен вариант на разработената тема създава усещането за пряк и верен контакт с актуалността на избрана тема, с обекта на изследването, който е самият *билингвизъм* сред населението, превърнат в пример за съжителство между езици и модел за солидарност на техните носители в днешната глобализация.

В методологичната основа на изследването са въпросите на *мултикултурализма*, *билингвизма* изобщо и *билингвизма* в Каталуня, *многоезицието* в Испания, *лингвалния мозък* и *социолингвистиката*. В изследването са приложени методи от типа на анализ и синтез, индуктивен и дедуктивен метод, на творческото търсене и на емпиричното изследване (= на експеримента). Последният е освободен от спора за приноса на дисертантката и на консултираните източници. Същият метод е включен в препоръчаната от катедрения съвет глава VII, *Резултати от емпиричното изследване*.

За разлика от спорната информация в гл. V, за *Лингвалния мозък*, глава VII е лично социолингвистично изследване на дисертантката, с помощта на 5 езика (испански, каталански, английски, руски и български).

Част от съдържането на гл. VII допълва обектите на гл. II: привнесена е информация за развитието на *билингвалната личност* в условия на глобализацията; гл. III: *билингвизъм* и *диглосия*; гл. IV: за езиковото разнообразие в Испания; гл. V: за генезиса на каталанския език и за билингвизма в тази автономна област; и гл. VI: за мозъчните промени при деца *моно* и *билингви* (съпоставка).

Отстранени са допуснатите неточности и грешки в текста на първоначалния ръкопис, в съответствие с препоръките на участниците в първата вътрешна защита.

Измежду приносите с практическа и теоретична стойност, отнасящи се главно до *билингвизма* в Каталуня, заслужава отделно внимание тезата за двойното измерение на езика:

а) универсално, с наличие на човешки разум, б) емпирично, свързано с опита на съответната езикова общно

Езиците са сходни и същевременно се разграничават по различни показатели (Е. Косериу) – теза, изцяло защитена от испано-каталанския контакт, чиито носители са пример за осъзнато придобит автентичен *билингвизъм*, различен от предходната испанска *диглосия* на Пиренейте и частично сходен с еврейската езиковата и културна солидарност на Балканите.

В същия контекст, на преход от билингвизъм към езикова толерантност, на втората вътрешна защита докторантката убедено отговори, че каталанците, жителите на Каталуня, съзнателно приемат испанския език като *потребност*, т.е., като *осъзната необходимост* или *свобода* (по Хегел).

Част III.

Заключение:

Съобразена с направените препоръки, преработената тема за *същността и спецификата на билингвизма в Каталуня* и в други части на стария континент е с качества на докторска дисертация, приета на втора вътрешна защита (18.04.2020) и пренасочена за външна защита (28.04.2020) с цел да се даде окончателна оценка на труда, включително и *решение* да се присъди на **а в т о р к а т а** образователна и научна степен *доктор* из област на висшето образование 2. Хуманитарни науки, 2.1. Филология, докторска програма по специалност 05.04.21.Романски езици (съвременен испански език - Лексикология).

Поддържам предложението на втората вътрешна защита за научна степен „доктор” на Лидия Дочкова Шамова.

Пловдив, 01 юни, 2020 г.

Подпис:

(проф. дфн Иван В. Кънчев)